Vägledning

Att organisera extra anpassningar och särskilt stöd

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen
Datum 2019-12-16
Gäller 2021-2022
Reviderad 2021-09-27
Granskas inför varje årsskifte
Version [1.0]

Region Gotland
Besöksadress Visborgsallén 19
Postadress SE-621 81 Visby
Telefon +46 (0)498 26 90 00
E-post regiongotland@gotland.se
Org nr 212000-0803
Webbplats www.gotland.se

Vägledning för att organisera extra anpassningar och särskilt stöd

Innehåll

Syfte med dessa rutiner **3**
Skollagen **3**
Skolverkets Allmänna råd **3**
Skolans uppdrag **3**
Samverka med elev och vårdnadshavare **4**
Individuell utvecklingsplan **4**
Uppmärksamma behov **5**
Läsa, skriva, räkna - en garanti för tidiga stödinsatser 5
Extra anpassningar 5
Särskilt stöd 5
Samarbete med elev och vårdnadshavare i samband med särskilt stöd 5
Utreda behov **6**
Åtgärdsprogram 6
Beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram 6
Utarbeta och dokumentera åtgärdsprogram 6
Rätten att överklaga åtgärdsprogram 7
Anpassad studiegång 7
Tillvarata elevhälsans kompetens **7**
Extern kompetens **7**
Habilitering 7
Barn- och ungdomspsykiatri, BUP 8
Första linjen 8
Tilläggsbelopp **8**
Särskild undervisningsgrupp **8**
Enskild undervisning **9**
Resursskolor **9**
Tal- och språkklasser 9
Lövsta 9
Hamnen 9
Överlämning **9**
Mottagande i särskolan **10**

Syfte med dessa rutiner

Syftet med dessa rutiner är att all personal inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen är väl förtrogna med hur arbetet kring elever i behov av stöd ska ske så att Region Gotland lever upp till skollagens krav.
Rutinerna innehåller länkar till material och blanketter som ska användas i arbetet kring elever i behov av stöd.

Skollagen

I skollagens kapitel 3 ”Barns och elevers utveckling mot målen” anges huvudmannens skyldighet för att alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling. Om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska extra anpassningar och/eller särskilt stöd ges.

Länk till skollagen

Skolverkets Allmänna råd

Arbetet inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ska utgå från Skolverkets allmänna råd om ”Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram”. I materialet finns en beskrivning av vad som avses med ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd. De Allmänna råden ska följas och ligger till grund för utbildnings- och arbetslivsförvaltningens rutiner enligt detta dokument.

Länk till Skolverkets Allmänna råd

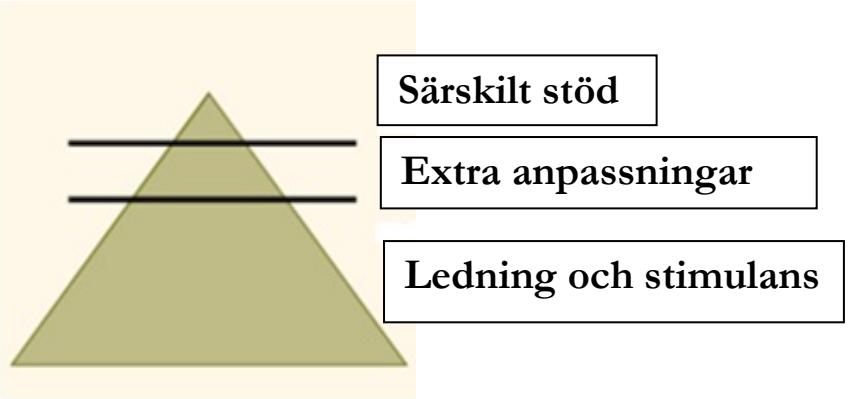
Skolans uppdrag

Bestämmelserna i skollagen innebär att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, där strävan är att uppväga skillnader i förutsättningar. Det innebär att skolan ska organiseras så att eleverna får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

En del elever är i behov av ytterligare stöd, utöver den ledning och stimulans som ges i den ordinarie undervisningen. Detta kan sättas in i form av:

- Extra anpassningar, som genomförs inom ramen för den ordinarie undervisningen. Extra anpassningar är en del av den individuella utvecklingsplanen och ska dokumenteras.
  https://www.skolverket.se/publikationer?id=3299
- Särskilt stöd. När extra anpassningar inte räcker till, ska elevens behov av särskilts stöd skyndsamt utredas och anmälas till rektor. Särskilt stöd beslutas av rektor och ska vara dokumenterade i åtgärdsprogram.
  https://www.skolverket.se/publikationer?id=3299

Nedanstående triangel symboliserar skolans uppdrag och ansvar för alla elever. Lika viktigt som att alla delar finns är att alla är delar av helheten och har en nära kommunikation mellan varandra. Triangeln är hämtad från Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM och illustrerar arbetet med tillgängliga lärmiljöer. Region Gotlands förskolor och skolor ska arbeta utifrån denna modell och kontinuerligt tillgänglighetvärdera sina verksamheter och vidta förbättrande åtgärder.

Länk till intranätets information om tillgängliga lärmiljöer på Gotland
Länk till SPSMs värderingsverktyg för tillgänglig utbildning

Samverka med elev och vårdnadshavare

En kontinuerlig samverkan med elev och vårdnadshavare är viktigt för att eleven ska ha en positiv kunskapsutveckling.

Utvecklingssamtalet ska vara ett av flera tillfällen att samtala om oro finns för elevens skolsituation. Ett samtal om skolsvårigheter får aldrig fördröjas med hänvisning till ett senare utvecklingssamtal.
Utvecklingssamtalet handlar både om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling i förhållande till läroplanen, kursplaner och kunskapskrav. Eleverna är själva experter och deras åsikter kring utformning av insatser är av största betydelse.

Individuell utvecklingsplan

För elever som inte får betyg (årskurs 1–5) ska läraren ta fram en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP) en gång om året. Den består av två delar: omdömen och framåtsyftande planering.
Den framåtsyftande planeringen innebär att läraren sammanfattar och beskriver vilka insatser som ska göras av skolan och vad eleven och vårdnadshavaren kan göra för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt. Planen ska ge tydlig information om extra anpassningar och om eleven riskerar att inte nå upp till kunskapskrav som minst ska ha uppnåtts.

Skolverkets Allmänna råd med kommentarer om utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen

Uppmärksamma behov

Det är viktigt att lärare och övrig skolpersonal tidigt uppmärksammar tecken på och signaler om att en elev kan vara i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Elevens behov kan bli synliga inom ramen för undervisningen, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, eleven själv eller elevens vårdnadshavare. Skolan ska också uppmärksamma om eleven uppvisar andra typer av svårigheter i sin skolsituation.

Läsa, skriva, räkna - en garanti för tidiga stödinsatser

Garantin, enligt skollagen, innebär att elever i behov av stöd ska få adekvata stödinsatser bland annat genom att förskollärare och lärare samråder med personal med specialpedagogisk kompetens. Redan i förskoleklassen ska elevens språkliga medvetenhet samt taluppfattning kartläggas med stöd av ett nationellt kartläggningsmaterial.
Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial och bedömningsstöd ska användas. Om det finns en indikation på att en elev i förskoleklassen eller i lågstadiet inte kommer att nå de kunskapskrav som ska uppnås i svenska eller svenska som andraspråk och/eller matematik ska en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling göras. Om ett behov finns ska det göras en planering av extra anpassningar eller en anmälan till rektorn för att utreda behovet av särskilt stöd.

Hur arbetet med garantin ska ske är beskrivet i
Handlingsplan för screening i matematik och svenska F-9

I planen finns länkar till Skolverkets obligatoriska material samt information om hur rapportering till utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ska ske

Extra anpassningar

Lärare och skolpersonal ska enligt skollagen skyndsamt påbörja arbetet med extra anpassningar om det finns tecken på att en elev är i behov av det. När extra anpassningar planeras ska samverkan med pedagoger med specialpedagogisk kompetens ske.

När extra anpassningar planeras används blanketten ”Generella förmågor & extra anpassningar”. Länk till blanketten ”Generella förmågor & extra anpassningar”

Särskilt stöd

Om en elev efter en tid med extra anpassningar fortfarande inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen är det viktigt att de extra anpassningarna intensifieras och anpassas ytterligare utifrån elevens behov. Är stödinsatsen trots detta inte tillräcklig gör lärare eller övrig skolpersonal en anmälan av elevens eventuella behov av särskilt stöd till rektorn.

Samarbete med elev och vårdnadshavare i samband med särskilt stöd

Enligt skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta när särskilt stöd planeras och ett åtgärdsprogram utarbetas. De kan ge sin syn på skolsituationen samt komma med egna förslag till åtgärder. Eleverna är själva experter och deras åsikter är av stor betydelse för att åtgärderna ska lyckas.

Det är emellertid alltid skolan som beslutar om åtgärderna. Skolan har en skyldighet att vidta åtgärder även om man inte är överens.

Utreda behov

När rektorn fått information om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd är det rektors ansvar att se till att en utredning påbörjas skyndsamt.
Den utredning som görs syftar till att ge skolan ett tillräckligt underlag för att förstå varför eleven har svårigheter i skolsituationen och vilka elevens behov av stöd är.
Även om många aktörer är inblandade är det alltid rektorn som ansvarar för att det görs en pedagogisk bedömning av elevens behov av stöd i skolsituationen.

Utredningen kan bestå av två delar

- Kartläggning av elevens svårigheter
- Pedagogisk bedömning

Det är viktigt att de lärare och övrig skolpersonal som har deltagit i kartläggningen gör en gemensam analys av elevens eventuella behov av stöd. Om en elev har en diagnos utgör angivandet av diagnos inte elevens behov av särskilt stöd. En diagnos ger inte en bild av vilket stöd en enskild elev behöver.

Länk till blankett ”Utredning om elevs behov av särskilt stöd”

Åtgärdsprogram

Beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram

Om bedömningen är att eleven inte är i behov av särskilt stöd utarbetas inget åtgärdsprogram. Ett beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram ska dokumenteras skriftligt.

Blankett "Beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram”

Utarbeta och dokumentera åtgärdsprogram

Den som utarbetar ett åtgärdsprogram utgår från två delar

- Elevens behov av särskilt stöd. Denna del kan överföras från den pedagogiska bedömningen
- Åtgärder. Åtgärderna ska vara kopplade både till elevens behov och kunskapsmålen. Det ska framgå på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd. Det är endast åtgärder som skolan är ansvarig för som ska dokumenteras.

Åtgärdsprogrammet följs kontinuerligt upp av ansvarig personal tillsammans med eleven. Ansvarig pedagog bedömer fortlöpande om det egna arbetssättet behöver förändras.

En utvärdering är en systematisk analys som görs vid den tidpunkt som anges i åtgärdsprogrammet. Eleven och vårdnadshavaren ska då ges möjlighet att medverka. Ifall utvärderingen visar att åtgärderna behöver förändras utarbetas ett nytt åtgärdsprogram. Även om de tidigare beslutade insatserna ska fortsätta utarbetas ett nytt åtgärdsprogram med nytt beslutsdatum.

Blankett ”Beslut om åtgärdsprogram för elev som behöver särskilt stöd”

När det bedöms att eleven inte längre är i behov av stöd avslutas åtgärdsprogrammet efter samråd med eleven och vårdnadshavare.

Blankett ”Beslut om att avsluta åtgärdsprogram”

Rätten att överklaga åtgärdsprogram
Om eleven (över 16 år) eller elevens vårdnadshavare är missnöjda med ett beslut, om innehållet i ett åtgärdsprogram eller att det inte upprättas, har de rätt att överklaga. Det är Skolväsendets överklagandenämnd som beslutar om överklaganden av åtgärdsprogram.
På de olika beslutsblanketterna finns information om hur elev eller vårdnadshavare ska göra när de vill överklaga.

Anpassad studiegång
Anpassad studiegång innebär att skolan gör avvikelser från timplanen, den undervisningstid eller de mål som gäller för utbildningen.

Blankett ”Beslut om anpassad studiegång Skollagen 3 kap 12§”

Tillvarata elevhälsans kompetens

När rektorn tagit emot anmälan och elevens behov ska utredas ska samverkan ske med elevhälsan. För elevhälsoteamets arbete finns en rutin.
Rutinen gäller när de anpassningar och åtgärder som skolan sätter in inte hjälper eleven på ett tillfredsställande sätt. Sammanfattningsvis arbetar då skolans elevhälsoteam enligt följande:

1. Elevärendet tas upp och diskuteras i elevhälsoteamet.
2. Finns behov av kontakt med specialpedagog, skolsköterska, skolläkare, skolkurator eller skolpsykolog?
3. Kan det vara aktuellt med olika utredningar såsom pedagogisk, medicinsk, social och/eller psykologisk
4. Diskussion sker i elevhälsoteamet med berörd personal närvarande
5. Beslut fattas av rektor
6. Elevhälsoteamet enas om eventuell utrednings syfte och frågeställning

Fullständig ”Rutin gällande ärendegång i skolans elevhälsoteam avseende elever i behov av särskilt stöd” är under utarbetande.

Länk till ”Barn- och elevhälsans medarbetare. Kontaktuppgifter samt medverkande i skolors elevhälsoteam”

Extern kompetens

Habilitering

Barn och unga som är utredda/diagnostiserade och bedöms tillhöra habiliteringens målgrupp (personkrets) erbjuds insatser från habiliteringsteamet. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen och utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har kommit överens om en samverkansrutin mellan grundskola och habilitering kring barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Efter medgivande från vårdnadshavare kan habiliteringen bidra med klinisk expertis/kunskap om funktionsnedsättningen och en

beskrivning av barnets/ungdomens förmågor och behov till skolan. Habiliteringen kan uppmärksamma grundskolan på specifika områden där barnet/ungdomen behöver särskilt stöd samt vid behov ge grundskolan konsultation kring det enskilda barnet.

Länk till ”Samverkansrutin grundskola habilitering”

Barn- och ungdomspsykiatri, BUP
Inom Region Gotland finns rutiner för samverkan mellan barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet och skola.
Syftet med samverkansrutinerna är att barnet ska få rätt stöd för att kunna utveckla sig utifrån sina individuella förutsättningar. Samverkansrutinerna utgör främst ett förtydligande av remissförfarandet vid utredning av barn med misstänkt neuropsykiatrisk
funktionsnedsättning samt rutin för återföring till skolan efter utredning. Det finns även en checklista för skolorna vad man bör tänka på vid en återföring.

Länk till ”Samverkansrutin mellan skola och hälso- och sjukvård kring skolbarn som misstänks ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning”

Första linjen
Första linjens verksamhet finns för att kunna ge rätt hjälp i rätt tid för barn och unga som visar tidiga tecken på, eller har risk för, psykisk ohälsa.
Första linjens verksamhet riktar sig till barn och unga, 6 – 17 år. På Första linjen ges råd och hjälp kring psykisk hälsa av behandlare från både sjukvård och socialtjänst.

Länk till information om Första linjen på Gotland

Tilläggsbelopp

Tilläggsbelopp är avsett för att ge möjlighet till ansökan från rektor i förskola och skola om särskild ersättning för barn/elever som har omfattande behov av särskilt stöd. Stödåtgärderna ska vara extraordinära. Innehållet i riktlinjerna utgår från gällande skollagstiftning och gällande praxis.

Riktlinjer ”Tilläggsbelopp för barn och elever med extra ordinära behov av särskilt stöd”

Blankett ”Ansökan om tilläggsbelopp för barn/elever med omfattande behov av särskilt stöd”

Särskild undervisningsgrupp

Särskild undervisningsgrupp kan betyda undervisning i en annan gruppering inom skolenheten, eller undervisning i andra lokaler med annan personal i en kommungemensam grupp.

Innan beslut om särskild undervisningsgrupp tas ska en aktualisering göras. Den ska innehålla tre bilagor

- Rektors utredning om särskilt stöd
- Senast upprättat åtgärdsprogram och eventuell utvärdering
- Övrig dokumentation

Blankett ”Aktualisering av elev till särskild undervisningsgrupp”

Blankett ”Beslut om placering i Särskild undervisningsgrupp”

Enskild undervisning

Istället för att undervisningen sker i särskild undervisningsgrupp kan den ges enskilt. Det ska inte förväxlas med att en elev vid ett eller ett par tillfällen i veckan får undervisning utanför ordinarie klassens ram. Det avgörande om åtgärden ska betraktas som enskild undervisning handlar om hur långvarig och omfattande placeringen är.

Resursskolor

Resursskolor är skolenheter med inriktning mot elever som är i behov av särskilt stöd. Elev som får beviljats plats får sin skolplacering på resursskolan.

Tal- och språkklasser

Resursskola Tal- och språk vänder sig till elever med generell (grav) språkstörning, där språkstörning är den primära diagnosen. Funktionsnedsättningen yttrar sig i svårigheter att både förstå språk och göra sig förstådd med språk. Tal- och språk år F-3 finns på Tjelvarskolan och år 4–9 på Solbergaskolan i Visby. Ansökan görs av vårdnadshavarna i samråd med elevens hemskola. Till ansökan bifogas logopedbedömning, psykologbedömning, pedagogisk utredning/kartläggning samt eventuella åtgärdsprogram.
Länk till ”Uppdrag logopedmottagningen”

Lövsta

Lövsta är från och med höstterminen 2019 resursskola. Översyn av regler för mottagande och information om verksamheten pågår. Denna information uppdateras när materialet är framtaget.

Blanketten ”Aktualisering av elev till särskild undervisningsgrupp” gäller även Lövsta
Blankett ”Aktualisering av elev till särskild undervisningsgrupp”

Hamnen

Hamnen är från och med höstterminen 2019 resursskola. Översyn av regler för mottagande och information om verksamheten pågår. Denna information uppdateras när materialet är framtaget.

Blanketten ”Aktualisering av elev till särskild undervisningsgrupp” gäller även Lövsta
Blankett ”Aktualisering av elev till särskild undervisningsgrupp”

Överlämning

Som grund för överlämningar gäller Skolverkets stödmaterial:
”Övergångar inom och mellan skolor och skolformer”

För övergångar mellan grundskola och gymnasieskola finns fastställda rutiner och överlämningsblankett. Överlämningsblanketten ska fyllas i för alla elever som under årskurs 7–9 erhållit extra anpassningar och/eller särskilt stöd oavsett vilket program man antagits till.

Rutin för överlämning från grund-skola åk 9 till gymnasieskola
Blankett ”Överlämning från grundskolan till gymnasiet”

Mottagande i särskolan

För ett mottagande i särskolan krävs flera omfattande utredningar. För information kontaktas chefen för särskolan.

Skolverkets information om mottagande i särskolan